

فقرات فقہیہ

رسالہ عملیہ

جلد ششم

مشمول بر بخشہای :

مضاربه ، شرکت ، غصب ، صلح ،
رهن ، وکالت ، کفالت ، صدقہ ، ہبہ ، بیمہ ، وقف ،
حبس و اخوات آن (عُمُرئ ، رُقْبئ ، سُکْنئ) ، وصیت

فتاوی

خادم الفقہ و الدین

الیاس شریفی اشکوری

***

نام کتاب:	تقررات فقهیه - رساله عملیه - جلد ششم
مؤلف:	خادم الفقه والدين، الیاس شریفی اشکوری
ناشر:	مؤلف
تیراژ:	۲۰۰۰
نوبت و تاریخ چاپ:	اول، زمستان ۱۳۸۵
محل چاپ:	چاپخانه سلیمان زاده، قم
قیمت:	۲۵۰۰ تومان
شابک:	ISBN : 978_964_04_0472_0 * * * 978_964_04_0472_0

* کلیه حقوق این اثر مخصوص مؤلف است *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ
وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ ، وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

مقدمه

جلد ششم از کتاب پر محتوای فقرات فقهیه - رساله عملیه - که مشتمل بر مسائل و فروع فقهی در زمینه انواع تصرف در اموال خاص است در سیزده بخش - از بخش سی و هفتم تا بخش چهل و نهم - نگارش یافته ، و بخشهای آن به ترتیب عبارتند از :

- بخش سی و هفتم : « مضاربه » .
- بخش سی و هشتم : « شرکت » .
- بخش سی و نهم : « غصب » .
- بخش چهلیم : « صلح » .
- بخش چهل و یکم : « رهن » .
- بخش چهل و دوم : « وکالت » .
- بخش چهل و سوم : « کفالت » .
- بخش چهل و چهارم : « صدقه » .
- بخش چهل و پنجم : « هبه (بخشش) » .
- بخش چهل و ششم : « بیمه » .

بخش چهل و هفتم : « وقف » .

بخش چهل و هشتم : « حبس و اخوات آن (عُمَرَى ، رُقَبَى ، سُكْنَى) » .

بخش چهل و نهم : « وصیت » .

پس چون مضاربه قرارداد بین سرمایه و کار به منظور سود است و از این جهت متناسب با بخشهای آخر جلد پنجم - یعنی بخشهای مُزارعه ، تقبَل به حسب تخمین ، مُساقات و مُغارسه - است و در این چهار بخش نیز سرمایه و کار مورد نظر می‌باشد ، بدینجهت در جلد ششم بعد از ذکر مقدمه - پیوست به بخشهای مذکور - نخست به تشریح مضاربه پرداخته و در پی آن بخش شرکت - اجتماع چند سرمایه بطور مشاع به منظور سود - ذکر شده ، و بعد از آن غصب - استیلاء بر مال یا حق فرد دیگر از روی ظلم - که موجب ضمان است بیان گردیده ، و آنگاه صلح - سازش در مقابل مال یا حق برای قطع کشمکش و رفع نزاع - که بیشترین محل ابتلاء به آن غصب می‌باشد بیان شده و پس از آن رهن - گرو گذاشتن مال جهت استیثاق و اعتماد بستانکار - و سپس وکالت - واگذاری رسیدگی امر به دیگری - و بعد کفالت - امری اضافی بین کفیل مکفول له - که این سه بخش نیز به نوعی از اسباب ضمان می‌باشند ذکر شده‌اند و پس از آن صدقه - احسان و کمک مالی به دیگران به صورت رایگان لوجه الله - و بعد هبه - پرداخت مال خود به دیگری به صورت رایگان و بدون عوض دنیوی - و سپس بیمه - نوعی از هبه معوضه - و بعد وقف - تحبیس الأصل و تسبیل المنفعة او الانتفاع به صورت رایگان - ذکر شده و به تناسب وقف حبس و اخوات آن (عُمَرَى ، رُقَبَى و سُكْنَى) ذکر شده‌اند ، و در آخر وصیت - سفارش به انجام چیزی بعد از مرگ - قرار داده شده است .

فهرست مطالب

مقدمه ۵

مضاربه

مقدمه ۹

تعریف مضاربه ۹

اصطلاحات مضاربه ۹

عقد مضاربه ۱۰

شروط مضاربه ۱۲

دسته اول - شروط مربوط به مالک و عامل ۱۲

اول - عقل ۱۲

دوم - بلوغ یا اشراف ولی ۱۲

سوم - اختیار ۱۳

۱۳	چهارم - قصد
۱۳	پنجم - سفیه نباشند
۱۳	ششم - مالک سرمایه مقلس نباشد
۱۴	هفتم - سرمایه گذار مالک تصرف در سرمایه باشد
۱۴	دسته دوم - شروط مربوط به سرمایه
۱۴	اول - سرمایه عین باشد
۱۵	دوم - سرمایه نقدینه باشد
۱۵	سوم - مقدار سرمایه معلوم باشد
۱۶	چهارم - سرمایه مشخص و معین باشد
۱۶	دسته سوم - شروط مربوط به سود
۱۶	اول - سود در مضاربه مشترک باشد
۱۷	دوم - سود بطور کسر معین باشد
۱۷	حکم شریک نمودن فرد اجنبی در سود
۱۹	دسته چهارم - شروط مربوط به تجارت عامل با سرمایه
۱۹	اول - عامل با سرمایه تجارت کند
۱۹	دوم - عامل توان تجارت داشته باشد
۲۰	سوم - عامل قصد تجارت با سرمایه مضاربه داشته باشد
۲۰	چهارم - عامل سرمایه مضاربه را با مال دیگر مخلوط نکند
۲۱	پنجم - عامل جنس معیوب نخرد
۲۱	دسته پنجم - شرطهای قراردادی و احکام مربوط به آنها
۲۱	دسته اول - مضاربه مقید
۲۱	اول - مضاربه مقید به محل خاص با فرد و جنس معین
۲۱	دوم - مضاربه مقید به نوع خاص
۲۲	سوم - مضاربه مقید به إعطاء مال یا انجام عمل

۲۲	..... دسته دوم - مضاربه مطلق
۲۴	..... احکام مربوط به مضاربه
۳۱	..... تلف یا اتلاف سرمایه مضاربه
۴۲	..... فسخ و انفساخ مضاربه
۴۴	..... تداعی در مضاربه
۴۵	..... اختلاف بین مالک و عامل

شرکت

۵۱	..... مقدمه
۵۱	..... تعریف شرکت
۵۲	..... اسباب شرکت
۵۴	..... اقسام شرکت
۵۴	..... اول - شرکت عنان
۵۴	..... دوم - شرکت اعمال یا ابدان
۵۵	..... سوم - شرکت وجوه
۵۵	..... چهارم - شرکت مفاوضه
۵۷	..... عقد شرکت
۵۸	..... شروط شرکت
۵۸	..... دسته اول - شروط مربوط به شرکاء
۵۸	..... اول - بلوغ یا اشراف ولی
۵۹	..... دوم - عقل
۵۹	..... سوم - اختیار
۵۹	..... چهارم - قصد

۵۹	پنجم - سفیه نبودن
۵۹	ششم - مفلس نبودن
۶۰	هفتم - شرکاء مالک تصرف در سرمایه باشند
۶۰	دسته دوم - شروط مربوط به مال مورد شرکت
۶۱	احکام مربوط به شرکت
۶۷	تقسیم مال مشترک
۶۷	اول - قسمت افراز
۶۷	دوم - قسمت تعدیل
۶۸	سوم - قسمت رد
۷۲	تعدیل سهام و قرعه
۷۴	کیفیت قرعه
۷۷	نزاع بین شرکاء

غصب

۸۱	مقدمه
۸۱	تعریف غصب
۸۱	اصلاحات غصب
۸۱	نکوهش غصب
۸۲	انواع مغضوب و مغضوب منه
۸۲	انواع مغضوب
۸۲	نوع اول - عین مال با منفعت آن
۸۲	نوع دوم - عین تنها
۸۲	نوع سوم - منفعت تنها

۸۳	نوع چهارم - حق مالی متعلق به عین
۸۳	انواع مغضوب منته
۸۴	مدار غصب در اعیان و منافع
۸۶	حکم غصب
۸۷	احکام ضمان مربوط به غصب
۸۷	اول - غصبی که ضمان ندارد
۸۹	دوم - ضمان در مغضوب مثلی و قیمی
۱۰۰	سوم - بدل حیلوله
۱۰۱	چهارم - تعاقب آیادی
۱۰۱	پنجم - تغییر مال مغضوب
۱۰۳	فرضیه اول - آن زیادی صرف اثر باشد
۱۰۳	فرضیه دوم - آن زیادی صرفاً عینی باشد
۱۰۴	فرضیه سوم - آن زیادی اثر مخلوط با عین باشد
۱۰۵	ششم - اختلاط و امتزاج مال مغضوب
۱۰۷	هفتم - عائدات مال مغضوب
۱۰۸	هشتم - اتلاف و تسیب موجب ضمان
۱۱۴	نهم - تقاص
۱۱۴	موارد جواز تقاص
۱۱۵	موارد عدم جواز تقاص
۱۱۶	خیابانهایی که توسط دولت کشیده می شوند

صلح

۱۲۱	تعریف صلح
۱۲۱	اصطلاحات صلح
۱۲۲	عقد صلح
۱۲۳	شروط صلح
۱۲۳	دسته اول - شروط مربوط به نفس صلح
۱۲۳	دسته دوم - شروط مربوط به طرفین صلح
۱۲۴	اول - بلوغ یا اشراف ولی
۱۲۴	دوم - عقل
۱۲۴	سوم - اختیار
۱۲۴	چهارم - قصد
۱۲۴	پنجم - طرفین صلح سفیه نباشند
۱۲۵	ششم - طرفین صلح نسبت به مال المصالحه مقلس نباشند
۱۲۵	هفتم - طرفین صلح مالک تصرف مصالحه باشند
۱۲۶	احکام مربوط به صلح

رهن

۱۴۰	مقدمه
۱۴۰	تعریف رهن
۱۴۰	اصطلاحات رهن
۱۴۱	عقد رهن (گرو)
۱۴۳	شروط رهن
۱۴۳	دسته اول - شروط مربوط به راهن و مرتهن
۱۴۳	اول - عقل

۱۴۳	دوم - بلوغ یا اشراف ولی
۱۴۴	سوم - اختیار
۱۴۴	چهارم - قصد
۱۴۴	پنجم - سفیه نباشند
۱۴۴	ششم - راهن مفلس نباشد
۱۴۴	هفتم - راهن مالک تصرف مرهون باشد
۱۴۵	دسته دوم - شروط مربوط به مال مورد رهن
۱۴۵	اول - قبض و اقباض
۱۴۶	دوم - معین بودن مال رهنی
۱۴۶	سوم - قابل خرید و فروش بودن مال مرهونه
۱۴۷	چهارم - گرو، جهت دین ثابت در ذمه باشد
۱۴۸	احکام مربوط به رهن
۱۵۸	نزاع بین راهن و مرتهن

وکالت

۱۶۱	مقدمه
۱۶۱	تعریف وکالت
۱۶۱	اصطلاحات وکالت
۱۶۲	عقد وکالت
۱۶۳	شروط وکالت
۱۶۳	دسته اول - شروط مربوط به موکل و وکیل
۱۶۳	اول - بلوغ
۱۶۴	دوم - عقل

۱۶۴	..... سوم - اختیار
۱۶۴	..... چهارم - قصد
۱۶۴	..... پنجم - سفیه نبودن موکل
۱۶۵	..... ششم - مفلس نبودن موکل
۱۶۵	..... هفتم - وکیل توان انجام مورد وکالت را داشته باشد
۱۶۵	..... هشتم - موکل مالک تصرف مورد وکالت باشد
۱۶۶	..... دسته دوم - شروط مربوط به مورد وکالت
۱۶۶	..... اول - مورد وکالت امر جائز باشد
۱۶۷	..... دوم - تملک آن برای مسلمان جائز باشد
۱۶۷	..... سوم - مورد وکالت قابل نیابت باشد
۱۶۷	..... چهارم - مورد وکالت معین باشد
۱۶۸	..... چیزهای قابل وکالت
۱۷۳	..... اقسام وکالت
۱۷۳	..... اول - وکالت خاص
۱۷۳	..... دوم - وکالت عام
۱۷۴	..... سوم - وکالت مطلق
۱۷۶	..... چیزهای غیر قابل وکالت
۱۷۸	..... موارد سقوط وکالت
۱۸۰	..... انواع وکالت به لحاظ حکم تکلیفی
۱۸۱	..... راه اثبات وکالت ، وظائف وکیل ، حق العمل وکیل
۱۸۱	..... راه اثبات وکالت
۱۸۲	..... وظائف وکیل
۱۹۰	..... حق العمل وکیل
۱۹۱	..... نزاع بین وکیل و موکل

کفالت

۱۹۵	.....	مقدمه
۱۹۵	.....	تعریف کفالت
۱۹۵	.....	اصطلاحات کفالت
۱۹۶	.....	عقد کفالت
۱۹۸	.....	شروط کفالت
۱۹۸	.....	شروط مربوط به کفیل و مکفول له
۱۹۸	.....	اول - بلوغ
۱۹۸	.....	دوم - عقل
۱۹۹	.....	سوم - اختیار
۱۹۹	.....	چهارم - قصد
۱۹۹	.....	پنجم - کفیل توان تحویل مکفول را داشته باشد
۲۰۰	.....	احکام مربوط به کفالت
۲۰۶	.....	نزاع بین کفیل و مکفول له

صدقه

۲۰۹	.....	مقدمه
۲۰۹	.....	تعریف صدقه
۲۰۹	.....	فضیلت پرداخت صدقه مستحب
۲۱۱	.....	اقسام صدقه
۲۱۲	.....	عقد صدقه مستحب

۲۱۳	.....	شروط صدقه دهنده
۲۱۳	.....	اول - بلوغ
۲۱۳	.....	دوم - عقل
۲۱۴	.....	سوم - اختیار
۲۱۴	.....	چهارم - قصد
۲۱۴	.....	پنجم - سفیه نباشد
۲۱۴	.....	ششم - مفلس نباشد
۲۱۵	.....	هفتم - مالک تصرف در مال مورد صدقه باشد
۲۱۵	.....	هشتم - صدقه را بدون عوض بدهد
۲۱۶	.....	احکام مربوط به صدقه
۲۱۸	.....	مذمت در بزرگی

هبه

۲۲۰	.....	مقدمه
۲۲۰	.....	تعریف هبه (بخشش)
۲۲۰	.....	اصطلاحات هبه
۲۲۱	.....	اقسام هبه
۲۲۱	.....	اول - هبه معوضه
۲۲۱	.....	دوم - هبه غیر معوضه
۲۲۲	.....	عقد هبه
۲۲۳	.....	شروط هبه
۲۲۳	.....	دسته اول - شروط مربوط به واهب
۲۲۳	.....	اول - بلوغ

۲۲۳	دوم - عقل
۲۲۴	سوم - اختیار
۲۲۴	چهارم - قصد
۲۲۴	پنجم - سفیه نباشد
۲۲۴	ششم - مفلس نباشد
۲۲۴	هفتم - واهب مالک تصرف مال مورد هبه باشد
۲۲۵	دسته دوم - شروط مربوط به متَّهَب
۲۲۵	اول و دوم - بلوغ و عقل
۲۲۵	سوم و چهارم - اختیار و قصد
۲۲۶	پنجم - اهلیت تملک بر مال موهوبه داشته باشد
۲۲۶	دسته سوم - شروط مربوط به موهوب
۲۲۶	اول - قابل بخشش بودن مال
۲۲۶	دوم - مال هبه عین باشد
۲۲۶	سوم - مال هبه قابل قبض باشد
۲۲۹	موارد عدم جواز فسخ هبه

بیمه

۲۳۴	مقدمه
۲۳۴	تعریف بیمه
۲۳۵	عقد بیمه ، شروط بیمه
۲۳۵	عقد بیمه
۲۳۵	شروط بیمه
۲۳۷	احکام مربوط به بیمه

وقف

۲۴۱	.....	مقدمه
۲۴۱	.....	تعریف وقف
۲۴۱	.....	اصطلاحات وقف
۲۴۱	.....	فضلیت وقف
۲۴۲	.....	اقسام وقف
۲۴۲	.....	اول - وقفی که موقوف علیه ندارد
۲۴۲	.....	دوم - وقفی که موقوف علیه دارد
۲۴۴	.....	صیغه وقف
۲۴۸	.....	شروط مربوط به وقف
۲۴۸	.....	دسته اول - شروط مربوط به واقف
۲۴۸	.....	اول و دوم - بلوغ و عقل
۲۴۹	.....	سوم و چهارم - اختیار و قصد
۲۴۹	.....	پنجم و ششم - سفاقت و افلاس
۲۴۹	.....	هفتم - مالک یا صاحب اختیار بودن واقف بر مال مورد وقف
۲۵۰	.....	دسته دوم - شروط مربوط به صحت وقف
۲۵۰	.....	اول - نیت
۲۵۰	.....	دوم - دوام وقف
۲۵۲	.....	سوم - منتجز بودن وقف
۲۵۳	.....	چهارم - واقف نفس خود را از وقف خارج نکند
۲۵۵	.....	پنجم - قبض
۲۵۸	.....	دسته سوم - شروط مربوط به مال مورد وقف

۲۶۰	دسته چهارم - شروط مربوط به موقوف علیه.
۲۶۰	اول - موقوف علیه در حال وقف موجود باشد.
۲۶۱	دوم - موقوف علیه اهلیت تملک داشته باشد.
۲۶۱	سوم - وقف کمک بر گناه موقوف علیه نباشد.
۲۶۱	چهارم - وقف بر موقوف علیه مباح باشد.
۲۶۲	پنجم - موقوف علیه از سوی واقف تعیین گردد.
۲۷۱	مالکیت موقوفه
۲۷۳	تغییر وقف، فروش و اجاره وقف
۲۷۹	تولیت و نظارت بر وقف
۲۸۴	راه اثبات وقفیت ملک

حبس و اخوات آن (عُمَرِی، رُقَبِی و سُکُنِی)

۲۸۹	مقدمه
۲۸۹	تعریف حبس ملک، عُمَرِی، رُقَبِی و سُکُنِی
۲۸۹	حبس ملک
۲۸۹	عُمَرِی
۲۹۰	رُقَبِی
۲۹۰	سُکُنِی
۲۹۱	صیغه حبس، عُمَرِی، رُقَبِی و سُکُنِی
۲۹۱	صیغه حبس
۲۹۲	صیغه عُمَرِی، رُقَبِی و سُکُنِی
۲۹۳	مشترکات مُبرِز عقد عناوین چهارگانه
۲۹۴	شروط مربوط به حبس، عُمَرِی، رُقَبِی و سُکُنِی

احکام مربوط به عناوین چهارگانه مذکوره ۲۹۵

وصیت

مقدمه	۳۰۱
تعریف وصیت	۳۰۱
اصطلاحات وصیت	۳۰۱
فضیلت وصیت	۳۰۲
اقسام وصیت	۳۰۳
اول - وصیت تملیکیه	۳۰۳
دوم - وصیت عهدیه	۳۰۳
انواع وصیت به لحاظ حکم تکلیفی	۳۰۴
اول - وصیت واجب	۳۰۴
نوم - وصیت منحب	۳۰۶
سوم - وصیت مکروه	۳۰۶
چهارم - وصیت حرام	۳۰۶
صیغه وصیت	۳۰۷
ایجاب وصیت	۳۰۷
قبول وصیت	۳۰۹
فوت موصی له قبل از قبول وصیت	۳۱۱
شروط موصی ، موصی له ، وصی ، ناظر و قیم	۳۱۳
شروط موصی (وصیت کننده)	۳۱۳
اول و دوم - بلوغ و عقل	۳۱۳
سوم - رشد (سفیه نبودن)	۳۱۳

۳۱۴	چهارم - موصی در وصیت صرف مال مفلس نباشد.....
۳۱۴	پنجم و ششم - اختیار و قصد.....
۳۱۴	هفتم - موصی قاتل خود نباشد.....
۳۱۵	شروط موصی له.....
۳۱۵	اول - موصی له موجود باشد.....
۳۱۵	دوم - وصیت بر موصی له جائز باشد.....
۳۱۵	سوم - موصی له بتواند مال مورد وصیت را مالک شود.....
۳۱۶	شروط وصی.....
۳۱۶	اول - عقل.....
۳۱۶	دوم - بلوغ (بنا بر احوط).....
۳۱۷	سوم - محلّ وثوق و اطمینان باشد.....
۳۱۷	چهارم - وصی مسلمان ، مسلمان باشد.....
۳۱۷	پنجم - نبود شخص اولی از وصی.....
۳۱۷	ششم - توان بر انجام وصیت.....
۳۱۹	شروط ناظر.....
۳۲۰	شروط قیّم.....
۳۲۲	کارمزد قیّم و وصی.....
۳۲۳	شروط ، انواع ، توابع موصی به ، تلف موصی به.....
۳۲۳	شروط موصی به در وصیت تملیکیه.....
۳۲۳	اول - موصی به منفعت عقلانی مشروع داشته باشد.....
۳۲۴	دوم - منفعت عقلانی مشروع ، مقصود موصی باشد.....
۳۲۴	سوم - مورد وصیت قابل نقل و انتقال باشد.....
۳۲۴	شروط موصی به در وصیت عهده.....
۳۲۴	انواع موصی به.....

۳۲۸	توابع موصی به
۳۲۸	تلف موصی به
۳۲۹	برگشت از وصیت ، راه اثبات وصیت
۳۲۹	برگشت از وصیت
۳۳۰	راه اثبات وصیت
۳۳۳	عمل به وصیت
۳۴۴	راهنمای وصیت و وصیت نامه
۳۴۶	وصی و ناظر و قیم
۳۴۶	مورد وصیت
۳۴۸	وصیت نامه تحیسی ، عمرایی ، رقبایی ، سکنايي
۳۴۹	فهرست مطالب

***